

BOŞNAK HALK EDEBİ ÜRÜNÜ SEVDALINKALARDA TÜRKÇE UNSURLARIN İNCELENMESİ

Mustafa ARSLAN*
Özcan ŞAŞMAZ**

ÖZET

Osmanlı'nın Balkan fethi ile birlikte bu coğrafyada Türk Kültür unsurları yerleşmeye başlamış ve zamanla kimi Balkan halklarının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Özellikle Boşnakların sosyokültürel yaşamlarına Türk kültürünün tesiri büyük olmuştur. Bu bağlamda Boşnakçada bugün hala yaşayan Türkçe sözcük ödünçlemeleri önemli bir yer tutmaktadır. Öyle ki Osmanlı Türkçesine ait farklı türde kelimeler Boşnak edebiyatının farklı alanlarına yerleşmiş ve oluşan edebi ürünün ayrılmaz bir unsuru olmuştur. Bu bağlamda Boşnak halk edebiyatının türküleri sayılabilecek *Sevdalinkalarında* Türkçe unsurlar bu eserlerin özünü oluşturacak şekildedirler. Çalışmada, Boşnak halk edebiyatında önemli bir yer tutan sevdalinkalarda geçen Türkçe unsurlar belirli bir sistem içerisinde incelenmiştir. Boşnakçada geçen Türkçe kelimelerle ilgili çalışmalar yapılmış ancak özel olarak sevdalinkalardaki Türkçe unsurların kapsamlı olarak araştırılmadığı saptanmıştır. Sevdalinkalar üzerine yazılan eserler derlenmiş ve bu eserlerde geçen Türkçe kelimeler bir yöntem kapsamında sınıflandırılmıştır. Sevdalinkaların özünü oluşturan ve birçok manalar yüklenen Türkçe unsurların tespit edilmesi, Türk kültürü, dili ve edebiyatına önemli katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Boşnak Halk Edebiyatı, Sevdalinka, Türkçe Unsurların İncelenmesi

A RESEARCH ON THE TURKISH ELEMENTS IN 'SEVDALINKA' WHICH ARE PRODUCTS OF BOSNIAN LITERARY WORKS

ABSTRACT

Turkish cultural elements, with the Ottoman Empire's conquest of the Balkans, began to settle in this region over time and some elements have become an integral part of the Balkan people. The influence of Turkish culture on the socio-cultural lives of Bosnians has especially been extensive. In this sense, Turkish word-borrowings still hold an importance place in Bosnian language today so much so that different types of words belonging to Ottoman Turkish have secured their places

---

* Doç. Dr., International Burch University, Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü, Elmek: marslan@ibu.edu.ba

** International Burch University, Yüksek Lisans Öğrencisi, Elmek: oscansasmaz@yahoo.com

in diverse parts of Bosnian literature and the resultant outcomes have become integral elements of the emergent literature. In this regard, the Turkish elements in *Sevdalinka*, which can be considered as folk songs of Bosnian folk literature, are as significant as constituting their essence. In this research, the Turkish elements in *Sevdalinka*, which take a very important place in Bosnian Folk Literature are studied in a systematic way. We can see many reseaches on the Turkish words in Bosnian language but very few researches have been done about *Sevdalinka* recently. Many works on *Sevdalinkas* have been compiled and the Turkish elements in these works have been classified in this reseach. Determining Turkish elements, which attribute various meanings and which forme the essence of *Sevdalinkas*, will contribute a great deal to Turkish culture, language and literature.

Key words: Bosnian Folk Literature, *Sevdalinka*, Investigation of Turkish Elements

Giriş

Osmanlının 1463'te Bosna'yı fethiyle Türk kültür, adet ve görenekleri bu coğrafyada yaşayan insanları doğrudan etkilemeye başlamıştır. Bu etkileşim kendini dil ve edebiyatta da göstermiş, birçok Türkçe unsurlarla beraber Türkçeleşmiş Arapça-Farsça kökenli kelimeler bu dönemde Boşnakça'ya geçmiştir (Eker 2006, 78).

Sırpça-Hırvatça-Boşnakça'ya giren Türkçe unsurlar hakkında en kapsamlı çalışmayı yapan Škaljić, (1966) *Turcizmu u Sırpskohrvatskom jeziku* adlı eserinde 8.742 adet kelimeyi tespit etmiştir. Boşnakça-Hırvatça-Sırpçaya yapılan Türkçe ödünçlemelere bu ülkelerde *Turcizam* (*Turkizm*) adı verilmiştir. Škaljić, eserinde önce Hırvat-Sırp ve Boşnakların Osmanlı ile ilk temasına değinmiş, Boşnakların müslüman olmasıyla askeriye yönetime, dinden edebiyata, yemek adlarından mahalle-yer isimlerine, lakaplara kadar hayatın her alanına nüfuz etmiş bu Türkçe unsurları gruplandırmış, eserinin sonuna da bir sözlük eklemiştir.

Boşnakçaya geçen Türkçe kelimeler özellikle Boşnak Halk Edebiyatında önemli bir yere sahip olan ve yıllardır dilden dile söylenilegelen *Sevdalinkalarda* daha açık bir şekilde görülmektedir. Kelime anlamı *güçlü sevgi, aşk, tutku, sevda çekilen kimse, sevgi* demek olan *sevda* kelimesi, Boşnakça'ya da *sevda* ve *sevdalinka* olarak geçmiştir (Türkçe Sözlük 1998, 1953).

Sevdah (*sevda*, *karasevda*) kelimesi Türk dilinde aşkın hasretini ve azabını ifade eder, kökü ise Arapçadaki *sewda* kelimesine dayanıp *siyah safra* anlamına gelmektedir. Eski Arap ve Yunan doktorları, insan vücudunda bulunan siyah safranın insanın duygusal hayatını etkilediğine, insanda melankoli ve huzursuzluk uyandırdığına inanırlardı. İnsandaki bu psikolojik durum Yunancadaki *melankoli* sözcüğü ile eş anlama gelmektedir ve bu ruh halini anlatan aşk için Türkçedeki *sevda* ve melankoli kelimeleri semantik olarak yakından ilişkilidir. Dolayısı ile lirik-psikolojik özelliklere sahip yeni bir kavram doğmuştur (Gunić 2006, 8).

Bosna Halk Edebiyatında *Sevdalinka* en dar anlamda bir aşk şarkısıdır. İsmi veren *sevda* sözcüğü ile anlatılan sevgi, aşk, tutku, özlem içeren halk şarkılarıdır. *Sevdalinka*, Boşnak halk sanatı ve sözlü edebiyatının en önemli değerleri arasında yer almaktadır. İslam dinini kabul edip oryantal yaşam biçimini benimseyen Bosna halkının yeni bir kültür zenginliği olarak ortaya çıkmıştır. *Sevdalinkalar*, Bosna-Hersek sözlü edebiyatında ve halk debiyatında önemli bir yere

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012

sahip lirik şiirlerdir. Genellikle anonim olan sevdalinkaların ortaya çıkışı 16. asrın başında Osmanlı'nın Bosna'yı fethiyle ilk örneklerini vermeye başlamıştır. Osmanlı yaşam kültürünün temelini oluşturan değerler Boşnak yaşam tarzı haline gelmiştir. Bosnalılar, yaşamın tüm alanlarında; sosyal, kültürel, ticari, din, dil ve edebiyat vb. Osmanlıyı örnek almıştır (Poprić i Vranić 2005, 102).

Osmanlıya özgü avlusu, çardaklı bahçesi, aşık penceresi, kapıcığı vs. olan evlerden oluşan mahallelerin ve kent birimlerinin ortaya çıkması, Sevdalinkanın konusunu ve temelini oluşturmaya başlar. Bosna'nın Sosyal-Kültürel yaşamında Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na ilhakına yani 1878'e kadar önemli bir değişiklik olmamıştır. 16. yüzyıl başından 19. yüzyıl sonlarına kadar olan dönem Sevdalinkanın altın dönemi olarak kabul edilmektedir. Batı'nın Bosna'nın yaşam kültürünü etkilemeye başlamasıyla Sevdalinkanın temelini oluşturan yaşam biçimi de değişmeye başlamıştır ve Sevdalinka yok olmasa da ona hayat veren ana unsurlar yok olmuştur (Žero 2009a).

Her sevdalinkanın bir ilk söyleyeni olmakla beraber zamanla bu şahıslar unutulmuştur. Ağızdan ağza, köyden köye, handan hana, şehirden şehre söylene söylene anonim hale gelmişlerdir. Sevdalinkalar *halk törpüsünden* geçerek halka mal olmuşlar ve bugünkü şekillerini almışlardır. Bu nedenle sonradan ortaya çıkan, sevdalinka diye söylenen türküler, halk törpüsünden geçmediği için diğerlerinden ayrılmaktadırlar. Birkaç yüzyıl içinde binlerce sevda şarkısı (Sevdalinka) oluşmuş, bunlar bir dönem söylenmiş ve daha sonra kimisi dilden düşmüştür. Ancak halk tarafından benimsenenler (anonim) günümüze kadar gelmiştir. Bosna'da 20. yüzyıldan sonra toplum hayatında meydana gelen değişimler sevdalinkaların içeriğini ve konusunu da etkilemiştir. Bununla birlikte Türk kültürü ve Türkçenin etkisinin azaldığı görülmektedir (Žero 2009b).

Bosna halk edebiyatında önemli bir yer tutan Sevdalinkaların oluşmasında Osmanlı kültürünün etkisi açık bir şekilde görülmektedir. Bu bağlamda Türkçe unsurlar da bu edebiyatın önemli bir parçası olmuştur. Sevdalinkalarda geçen Türkçe sözcükler bu araştırmanın konusu olmaktan daha kapsamlıdır. Sevdalinkalarda geçen Türkçe unsurlar Abdullah Skaljić'in sözlüğünde yapmış olduğu tasnife esas alınarak aşağıdaki gibi gruplandırılmış ve incelenmiştir.

1. Dini hayat ile ilgili kelimeler,
2. Günlük hayatta kullanılan kelimeler,
3. Yer-mekan isimleri,
4. Unvanlar ve vasıflandırma isimleri,
5. Askeriye ve devlet yönetimi ile ilgili kelimeler,
6. Giyim-kuşam ve yiyecek-içecek ile ilgili kelimeler,

Metinlerde geçen konu başlıklarıyla ilgili Türkçe kelimelerin Boşnakça yazılışları italik olarak belirtilmiştir. Açıklamalarda Türkçe kelimenin orjinal Boşnakça yazılışını yine italik olarak gösterilmiş, parantez içerisinde ise önce Türkçe söylenişleri sonra Türkçeleri verilmiştir. Kelimelerin anlam, söyleniş ve yapısal açıdan Türkçe ve Boşnakçadaki durumları açıklanmıştır. Farklı metinlerde birçok kez geçen kelimeler uygun görülen bağlam içerisinde birkez dikkate alınmış bir daha belirtilmemiştir.

Sevdalinkalardaki Türkçe kelimelerin benzer şekilde Türk halk edebiyatı metinlerinde de kullanılmasından dolayı Türk halk edebî ürünlerinden bazı örnekler verilerek karşılaştırılmıştır.

Sevdalinkalarda geçen Türkçe kelimelerin önemini daha iyi anlayabilmek için konu başlıklarına bağlı ve konu dışı Türkçe kelimeler ve özellikleri şekillendirilerek gösterilmiştir.

Türkçe ve Boşnakça-Hırvatça-Sırpça köken ve yapı bakımından farklı dillerdir. Türkçe ve Türkçeleşmiş kelimeler Boşnak ses hançeresinde söylenirken veya gramer şekilleri oluşturulurken

fonetik ve morfolojik değişiklikler oluşmuştur. Türkçe sözcüklerin bu durumu açıklamalarda ve tablolarda belirtilmiştir.

Dinî hayat ile ilgili kelimeler

Boşnakların, İslamiyeti kabul etmesi ve Osmanlı kültür hayatının etkisiyle birçok Arapça ve Farsça kökenli Türkçeye geçmiş dinî terimler de yoğun bir şekilde Boşnakçaya girmiştir. Bu sözcükler Osmanlı Türkçesindeki fonetik özellikleriyle Boşnakçaya geçmiştir. Boşnak sosyal hayatının her parçasında silinmez izler bırakan Osmanlı kültürü vasıtasıyla hayatın her alanına yerleşen bu kelimeler, Boşnak halk türkülerini de süsleyen yegâne unsurlar olmuşlardır. Bu bağlamda Sevdalinkalarda bir çok Türkçeleşmiş Arapça ve Farsça kökenli dinî yaşamla ilgili kelimeler sıkça kullanılmıştır. İlgili metinler ve örnekler aşağıda verilmiştir.

Metin 1:

Došla voda od br'jega do br'jega,

Pronijela Mejru na *tabutu*.

Hajde Mejro, s nama večerati!

Večerati mene ne čekajte!

Mene čega gotova večera,

U džennetu medu *hurijama*

Poručite mojoj staroj majci

Neka *klanja* pet *vakat* -*namaza*.

Neka posti mjesec *Ramazana*

Neka Mejri namjeni *kurbana*. (Žero, 2009c).

Metinde geçen *tabutu* (tabutu/tabut Ar.) kelimesi aynen Türkçedeki anlamıyla (ölen kişinin konularak taşındığı tahtadan yapılan sandık) kullanılmıştır. *Džennet* (cennet/cennet Ar.), *hurija* (huriya/huri Ar.), kelimeleri ahiret inancıyla ilgili olup Bosnalıların İslamiyet'i kabul etmeleriyle birlikte dine ait terimleri Osmanlı Türkçesindeki gibi kullandıkları anlaşılmaktadır. *Vakat-namaza* (vakat namaza/vakit namazı T.), *Ramazan* (ramazan/ramazan T.), *kurban* (kurban/kurban) kelimeleri Boşnakçaya, Türkçedeki söylenişleriyle ve anlamıyla geçmiş, bugün de bu şekilde kullanılmaktadır. Boşnak ses hançeresinde Türkçedeki *kılmak* eylemi *klanjati* (kılanyati/kılmak T.) şeklinde söylenmiştir.

Türklerin, İslamiyeti kabul etmesiyle birlikte dinle ilgili terimler Türk halk şiirinin de ayrılmaz bir parçası olmuştur. Sevdalinkada geçen *namaz* sözcüğü Süleyman Hakim Ata'nın sade bir Türkçe ile yazdığı dinî-tasavvufi Türk halk şiirinde de aynı ses, anlam ve amaçla vurgulanmıştır.

Seherde uyanıp durma hakkı zikret

Ölümü düşün gönlünü uyar Hakk'ı zikret

Karanlık mezarının namazla çıkarı yak

Gönül çerağını *namazla* nurlandır Hakk'a bak (Güzel 2009, 488)

Metin 2:

Mjesec razli po Igmanu zrake

Sevdah preli šefteli sokake

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012

Kad mujezin sa munare javlija
Da jacija na mahale pada.

“Aziz Allah” –svako tiho šapče,
Samo Ajša u konaku plače.

Plače Ajša mušepke guste:

“Gdjeste noći *Ramazanske* puste (Žero 2009d).

İslam inancında müezzin namaz vakitlerini bildirmek için ezan okuyan din görevlisine verilen isimdir ve en önemli özellikleri seslerinin güzel olmasıdır. Boşnak dini yaşamında da *Mujezin* (muyezin/müezzin *Ar.*), caminin yanınında insanları namaza davet etmek amacıyla yapılmış yüksek minareye *munareye* (munare/minare) çıkararak Müslümanları namaza davet eder. Metin 2’de de müezzin ve minare sözcükleri bu kapsamda Sevdalinkalara konu olmuştur. Boşnak ses yapısına uyarlanarak *muyezin* ve *munare* olarak ifade edilmiştir. *Aziz Allah* (*Aziz Allah/Aziz Allah Ar.*) sözcük grubu ise ezanı duyan kişinin ezan bitince söylediği duadır. Ezandan sonra Boşnakların *Aziz Allah* (Allah en yücedir) demesi İslamiyeti ne derece kabullendiklerini göstermektedir. Osmanlıdan bugüne kadar gelen Boşnak yaşam kültüründeki bu dini hassasiyet sevdalinkalara konu olacak kadar önemlidir. Osmanlı Türkçesindeki *yatsı* kelimesi, metinde geçen diğer dinî hayatla ilgili kelimeler olan *jacija* (*yatsiya/yatsı T.*) ve *ramazanske* (*Ramazanske/Ramazan Ar.*) şeklinde söylenerek Boşnakçanın söyleyiş özelliğine uydurulmuş ve İslamiyetteki asıl anlamlarıyla kullanılmıştır.

Metin 3:

Karale ga *hodže* i *hadžije*:

“Što je tebi, gondže Abdulahu,
Pa ti piješ vino i rakiju,
Pa ti činiš božijeg *harama*?”

“Prođ’te me se *hodže* i *hadžije*,
Nije meni ni do moga nama,
A kamoli do vašeg *harama*.

Udala se moja Umihana,

Udali je babo i maćeha,

Za suđena, al’ za neljubljena!” (Dizdar 1953:80-81)

İslam dinini tüm özellikleriyle yaşayan, okutan, öğreten en önemli din görevlisi *hocadır* ve Osmanlı dini hayatında hocaya ayrı bir değer verilmektedir. Bu anlamda *hodže* (*hoce/hoca Far.*), Boşnakların dini yaşantısında ve sevdalinkalarında da önemli bir dinî motiftir. Zamanla hoca kelimesine anlamca yaklaşan *hadžije* (*haciya/hacı Ar.*) ise Kabeyi ziyaret ederek hac vazifesini tamamlayan kişilerin kazandıkları fikhî bir terimdir. Sevdalinkalara da bu anlam ilişkisi içerisinde hoca ve hacı kelimesi konu olmuştur. Hoca ve hacının dinde en çok karşısında durdukları *haram* (*haram/haram Ar.*) sözcüğü bu bağlamda Sevdalinkalarda sık kullanılan dinî unsurlardır.

Sevdalinkalarda kullanılan dinî terimler Osmanlıda algılandığı gibi Boşnak halk kültürüne de tesir etmiştir. *Hoca* sözcüğü Gevheri'nin aşağıdaki dörtlüğünde olduğu gibi Türk halk edebiyatında da önemli bir semboldür.

Gevheri der dersim aldım *hocadan*
Okuyup hatmettim kara heceden
Koç yiğidi pir eyledin kocadan
Biri firkat biri gurbet biri aşk (Elçin 1984, 146)

Metin 4:
U Mostaru šikli *mekteb*, kažu,
U *mektebu* trista djevojka,
Četirista mladih je momaka!

Hodža im je Omer *Efendija*,
Kalfa im je mlada Umihana.

Pred njom stoji zlata peštahta
Na peštahti tri nova *ćitaba*.
Hodža pita mladu Umihanu:
"Umihano, šta *ćitabi kažu*?"

"Prvi veli-da se *hodža* ženi,
Drugi veli-nemoj sa daleka,
Treći veli-kalfu iz *mekteba*!" (Žero, 2009e).

Mekteb (mekteb/mektep Ar.), *ćitab* (çitab/kitap Ar.), *hodža* (hoca/hoca Far.), *efendija* (efendiya/efendi Yun.) kelimeleri Metin 4'te bir konu içerisinde Sevdalinkalarda Türkçedeki dinî karşılıklarıyla aynı anlamda işlenmiştir. *Mektep* kelimesi camilerde çocukların Kuran ve dinî bilgileri öğrendikleri yer ve kurs anlamında Boşnakçaya yerleşmiş ve bugün de bu anlamda kullanılmaktadır. Sevdalinkalarda bu terminolojinin mısralarda sıkça yer alması Osmanlı'nın ilme verdiği önemin Boşnaklar tarafından ne kadar iyi anlaşılmış olduğunun bir işaretidir. Boşnakçada müslüman din alimlerine ve cami imamlarına Boşnakça söylenişe göre *efendija* denilmiştir. Türkçedeki k (ke) sesi Boşnak ses hançeresinde genellikle bekar-beçar, sirke-sirçe örneklerinde olduğu gibi ç (çe) şeklinde çıkarılmaktadır. Kitap kelimesi de bu duruma bağlı olarak Boşnakça da *çitap* şeklinde söylenmiştir.

Metin 5:
U Stambolu na Bosforu bolan paša leži.
Duša mu je na izmaku, crnoj zemlji teži.
Molitva je njemu sveta, pa mujezin s minareta,
uči na sav glas: "Allah, illallah, selam-alejkum!"

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012

Kad ste vjerno, sluge moje, služili moj *harem*,
neka od vas svaki uzme jednu ženu barem.
Iz oka mu suza kanu, pa na minder mrtav panu,
stari *musliman*; "Allah, illallah, *selam-alejkum!*"

Kad je čula pašinica za tu tužnu vijest,
da se paša preselio sa *ahiret* svijet,
iz oka joj suza kanu, pa na minder mrtva panu,
Ljubav pašina "Allah, illallah, *selam-alejkum!*" (Sevdah Renuion 2011).

Boşnakçada dinî terimler ve sözcük grupları Osmanlı Türkçesindeki sesletimi ve anlamı üzerinden söylenmiş ve kullanılmıştır. Metin 5'te *ahiret* (ahiret/ahiret Ar.), *musliman* (musliman/müslüman Ar.), *harem* (harem/harem Ar.) kelimeleri ve "Allah, illallah, *selam-alejkum*" kelimelerinden oluşan deyişler bunun en güzel örnekleridir.

Şekil 1: Sevdalinkalarda geçen dini hayatla ilgili kelimeler

Boşnakça Sözcük	Türkçe Söylenişi	Türkçesi	Kökeni	Açıklama
<i>tabutu</i>	<i>tabutu</i>	<i>tabut+a</i>	<i>Arapça</i>	<i>Morfolojik değişiklik</i>
<i>Džennet</i>	<i>Cennet</i>	<i>Cennet</i>	<i>Arapça</i>	
<i>huriya</i>	<i>huriya</i>	<i>huri</i>	<i>Arapça</i>	<i>Morfolojik değişiklik</i>
<i>vakat</i>	<i>vakat</i>	<i>vakit</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>klanja</i>	<i>kılanja</i>	<i>kılmak</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>namaza</i>	<i>namaza</i>	<i>Namaz+a</i>	<i>Farsça</i>	<i>Morfolojik değişiklik</i>
<i>ramazana</i>	<i>ramazana</i>	<i>ramazan+a</i>	<i>Arapça</i>	<i>Morfolojik değişiklik</i>
<i>mujezin</i>	<i>müezin</i>	<i>müezzin</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>munare</i>	<i>munare</i>	<i>minareler</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>jaciya</i>	<i>yatsiya</i>	<i>yatsı</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>aziz</i>	<i>aziz</i>	<i>aziz</i>	<i>Arapça</i>	
<i>Allah</i>	<i>Allah</i>	<i>Allah</i>	<i>Arapça</i>	
<i>hodže</i>	<i>hoce</i>	<i>hocalar</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik ve Morfolojik değişiklik</i>
<i>hadžiye</i>	<i>haciye</i>	<i>hacılar</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>harama</i>	<i>harama</i>	<i>haram+a</i>	<i>Arapça</i>	<i>Morfolojik</i>

Turkish Studies

				<i>değişiklik</i>
<i>mekteb</i>	<i>mekteb</i>	<i>mektep</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>efendiya</i>	<i>efendiya</i>	<i>efendi</i>	<i>Yunanca</i>	<i>Morfolojik değişiklik</i>
<i>çitab</i>	<i>çitab</i>	<i>kitap</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>selam-alejkum</i>	<i>selam-aleykum</i>	<i>selamüinal eyküm</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>musliman</i>	<i>musliman</i>	<i>müslüman</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>illallah</i>	<i>illallah</i>	<i>illallah</i>	<i>Arapça</i>	
<i>ahiret</i>	<i>ahret</i>	<i>ahiret</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>

Konu dışı kelimeler

Boşnakça Sözcük	Türkçe Söylenişi	Türkçesi	Kökeni	Açıklama
<i>hajde</i>	<i>hayde</i>	<i>haydi</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>sevdah</i>	<i>sevdah</i>	<i>sevda</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>şefteli</i>	<i>şefteli</i>	<i>şeftali/tatlı</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>sokake</i>	<i>sokake</i>	<i>sokaklar</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>Ajša</i>	<i>Ayşa</i>	<i>Ayşe</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>rakiju</i>	<i>rakiyu</i>	<i>rakı+yı</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>babo</i>	<i>babo</i>	<i>baba</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Morfolojik değişiklik</i>
<i>kalfu</i>	<i>kalfu</i>	<i>kalfaya</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve Morfolojik değişiklik</i>
<i>minder</i>	<i>minder</i>	<i>minder</i>	<i>Türkçe</i>	

Günlük Hayatta Kullanılan Kelimeler

Osmanlı hayat tarzının Boşnakların sosyokültürel yaşamına etkisi büyüktür. Şeçer (şeçer)-şeker, turşi (turşi)-turşu, jastuk (yastuk)-yastık, jorgan (yorgan), çevabi (cevabi) kebab vb. günlük hayatın bir parçası olan birçok Türkçe sözcük Boşnakların günlük yaşamlarına girmiştir. Çiçek isimlerinden hayvan isimlerine, günlük hayatta kullanılan eşyadan ünlemlere kadar sayısız kelime Osmanlı Türkçesindeki söyleniş ve anlamlarıyla Sevdalinkaların mısralarında yaşatılmıştır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012

Metin 1:

Bulbul pjeva okolo Mostara,
dodi draga, evo nam *behara*.
Dodi meni, moje rasno cv'jeće,
Moja majka karati da neće.

Tvoja majka tebi ruho sprema,
Da ga ljepšeg u Mostaru nema,
Sve od svile košulje otkane,
İ duške *đulom* pokapane.

Tvoja usta sva od *đula* od rana,
Tvoja njedra još nemilovana.
Dodi meni, moje rasno cv'jeće,
Tvoja majka karati da neće (Šantić 2011).

Türk divan edebiyatının önemli sembollerinden olan *bulbul* (bulbul/bülbül Far.) ve *đul* (cul/gül Far.) Boşnak halk şarkılarına da aşık-maşuk ilişkisi bağlamında konu olmuştur. Boşnakçada *ü* sesi olmadığı için bülbül ismi *bulbul* şeklinde telaffuz edilmiştir. *Gül* ismi de Boşnak dil hançeresinde *cul* şeklinde seslendirilmiştir. *Behar* (behar/bahar Far.) sözcüğü gülün açtığı dönem olması bakımından bu kurgunun önemli parçalarından biridir. Boşnakçanın fonetik özelliklerine göre *behar* şeklinde seslendirilmiştir.

Aşağıda verilen Türk divan edebiyatına ait dörtlükte ve Sevdalinkada geçen *bülbül* ve *gül* unsurlarının taşıdıkları karakteristik özellikler birbirine benzerdir.

Türlü donlar giyer, *gülden* naziktir
Bülbüle cevri etme, yazıktır
Çok hasretlik çektim, bağrım eziktir
Güle güle gelir, canlar paresi (Öztelli 1978, 218-219).

Metin 2:

Čudila se *aman* ja,
čudila se *zeman* ja,
čudila se po has-bašći trava
za kog ode Zilhanuma mlada.

Ona ode *aman* ja,
ona ode *zeman* ja,
ona ode za *esnafa* mlada,
pod Pešine pod najviše st'jene.
Ne htje *bega*, *aman* ja,

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012

ne htje *bega*, *zeman* ja,
 ne htje *bega*, ne *begeniše* ga.
 a ni age, jer joj nisu drage (Žero 2009f).

Boşnakçadaki Türkizm etkisi ünlemlerin kullanımına kadar dayanmakta ve Sevdalinkalarda da kendini göstermektedir. Metin 2’de *aman* (aman/aman Ar.) seslenişi Türkçedeki gibi şaşma anlamındadır. Boşnak ses yapısına göre *zeman* (zeman/zaman Ar.) şeklinde telaffuz edilerek Boşnakçaya geçen bu sözcük vakit anlamındadır. *Esnafa* (esnaf/esnaf Ar.), *hanuma* (hanuma/hanım T.) gibi Türkçe sözcükler Boşnakçanın eril ve dişil durumlarına yapısal olarak uyarlanmıştır. *Hanuma* sözcüğü Boşnakçada Müslüman hanımlarını ifade etmek için kullanılmıştır. Türkçedeki unvan adları *bega* (bega/bey T.) örneğinde olduğu gibi Boşnak ses hançeresine göre Türkçedeki anlamıyla söylenmiştir. Türkçeden Boşnakçaya fiillerin geçmesi çok sık rastlanan bir durum değildir. Ancak *begeniše* (begenitsa/beğenmek T.) fiili gibi çok az sayıda fiil Boşnakçaya geçmiş ve Sevdalinkaların mısralarında yer almıştır.

Metin 3:

Dva su cv’jeta u *bostanu* rasla,
Plavi zumbul zeleni kada.

Plavi zumbul ode na poljane,
 Osta kada u *bostanu* sama.

Poručuje *zumbul* sa poljane:
 “Dušo moja, u *bostanu* kado,
 Kako ti je *bostanu* samoj?”

Odgovora iz *bostana* kada:
 “Što je neba, da je list hartije,
 Što je gora, da su *kalemovi*,
 Što je more, da je crn *murećef*.”

Pa da pišem tri godine dana,
 Ne bih mojih ispisala jada. (Žero 2009g).

Farsçadan, Osmanlı Türkçesine geçen ve sebze bahçesi anlamına gelen *bostan* (bostan/bostan Far.), Türkçede güzel kokulu, mor renkli çiçeğin adı olan sümbül Boşnakça sesletimi ile *zumbul* (zumbul/sümbül Far.), ve *kalem* (kalem/kalem Ar.) kelimeleri Türkçedeki anlamlarıyla Boşnakçada kullanılmıştır. Mürekkep kelimesi Boşnakça ses hançeresine *murećef* (mureçef/mürekkep Ar.) şeklinde uydurulmuştur.

Metin 4:

Falila se Šarica *kaduna*
 U *hamamu* među kadunama:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
 Volume 7/2 Spring 2012

“sagradiću kulu na Brankovcu,
 Í na *kuli sahat* od *čelika!*
 Nek’ se čuje po c’jelom Mostaru,
 Kada kucne *sahat od čelika!*
 Još d anije te Velež planine,
 Čulo b ise ravnom Nevsinju,
 Čulo bise Fazlagića *Kuli,*
 Čuo bi ga *Ibro* Fazlagiću!
 Po kucanju *sah’ta od čelika*
 On bi čuo kucaj srca moga!” (Maglajlić 1978).

Osmanlı şehirciliğinde hamam, medrese, saat kulesi, köprü, cami gibi unsurlar vazgeçilmezdir. Bu kapsamda *hamam* (hamam/hamam Ar.), *kuli sahat* (kuli sahat/saat kulesi Ar.) kelimeleri Boşnakçada hala yaşayan Osmanlıdan kalan önemli yadigârlardan biridir. *Kadun* (kadun/kadın T.) sözcüğü hamam sözcüğüne bağlı olarak metinde kullanılmış ve kadınlara has hamamdan bahsetmektedir.

Metin 5:

İkindija, sunce zalazaše,
Gondže Meho s majkom večeraše.
 Dolazi mu kona iz *mahale*,
 Dolazila, pa mu govorila :
 “Kako možeš, Meho, večerati,
 Kada ti se draga preudala?
 Da je za kog’, ne bi ni žalio,
 Već za tvoga, najboljeg *jarana!*” (Žero 2009h).

Vakit isimleri bugün de Boşnakça da Osmanlı Türkçesinden geçtiği şekliyle kullanılmaktadır. Sevdalinkalarda zaman kavramı *İkindija* (ikindiya/ikindi T.) örneğinde olduğu gibi bu sözcüklerle anlatılmıştır.

Türk şiirinin sembol çiçeklerinden gül ile birlikte *gondže* (gonce/gonca Far.) sözcüğü de Boşnak halk metinlerini süslemiştir. Eski, şirin Osmanlı mahalleleri Boşnak şehirciliğinin de aynı üsluptadır. Fonetik olarak *mahale* (mahale/mahalle Ar.) şeklinde söylenen sözcük Boşnak yaşam kültürüyle bütünleşmiştir. İki insan arasındaki dostluğu en iyi ifade eden *jaran* (yaran/yaren Far.) kelimesi sevdalinkalarda olduğu gibi bugün de Boşnakça da yaşamaktadır.

Yaşanılan mahalle Türk halk şiirinin önemli ürünlerinden biri sayılan türkülerde de toplumun gündelik yaşamında önemli rol oynayan yerlerden biridir. Metin 5’te ve Yemen Türküsü’nde görüldüğü üzere mahalle sözcüğü kültürel etkileşimin bir sonucu olarak türkülerde ve sevdalinkalarda işlenmiştir.

Havada bulut yok bu ne dumandır
Mahlede ölüm yok bu ne şivandır
 Şu Yemen elleri ne de yamandır

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
 Volume 7/2 Spring 2012

Adı Yemendir, gülü çemendir
Giden gelmiyor, acep nedendir (Şahin 2011, 64).

Metin 6:

İma l' jada k'o kad *akşam* pada,
Kad *mahale fenjere* zapale
Kad saz bi je u pozne *jacije*
Kad tanani dršću *šadirvani*.
Aman jada kad *akşam* ovlada,
U minute kad bulbuli šute,
Kad bol sanja kraj đulova granja,
A *dert* guši i suze osuši!

Usne male kad šapću iz tame:

“Slatko gondže, da l' još misliš na me?”

Draga dragog daziva bez daha:

“Aman, luče, mrijem od *sevdaha!*” (Žero 2009i).

Akşam (akşam/akşam T.) ve *jacije* (yatsije/yatsı T.) sözcükleri yine günün belli bir zamanını belirtmek anlamında kullanılmışlardır. Mahallelerin aydınlatılmasında kullanılan *fenjer* (fenyer/fener Yun.) şehrin önemli aksesuarlarından. Abdest almak için Osmanlı cami avlularını süsleyen *šadirvan* (šadirvan/šadirvan Far.) Boşnak camilerinin de vazgeçilmez unsurlarındandır. Sevdalinkaların ana temasını oluşturan *sevdaha* (sevdaha/sevda Ar.) kelimesi aşkı anlatır

Metin 7:

Ja da mi je stati, pogledati,
Je li Tuzla kokla je bila,
Je li mahala gdje je nekad bila,
Je l' *kafana* kraj Hukića *hana?*

Jel' Mulija kike brenovala,

Jeli mende usne namazala

Jel' po licu bene pometala,

Pa s *ibrikom* pokraj *česme* stala? (Žero 2009j).

Şehirde insanların boş vakitlerinde sohbet ettikleri mekanların başında *kafana* (kafana/kahvehane Ar.) gelir. Alışveriş işleri *han* (han/han Far.) da yapılır. *Česme* (çesme/çeşme Far.)'den su içilir ve *ibrik* (ibrik/ibrik Ar.)'e su doldurulur. Şehrin önemli sembollerinden oluşan bu terminoloji Boşnakçada bugün de kullanılmaktadır

Metin 8:

Kad morija Mostar *morijaše*,

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012

Sve umori; I staro I mlado
 I umori majci *Ibrahima*.
 Žao joj ga u groblje kopati,
 Već ga kopa u zelenu *bašču*.
 Svako ga je jutro oblazila,
 A jedno ga jutro dozivala:
 “Je l’ ti tvrdo, Ibro, bez *dušeka*?
 Je l’ ti nisko bez brusa *jastuka*?
 Je l’ ti zima bez kumaš *jorgana*?
 Jesu l’ teške tahte javorove?”
 Iz mezara nešto progovara:
 “Nije, majko, tvrdo bez *dušeka*,
 Nije nisko bez brusa *jastuka*,
 Nije zima bez *kumaš jorgana*,
 Nit’ su teške jahte javorove,
 Već su meni guje dodijale:
 Oči piju u perčin se *kriju*.
 Kuni, majko, *Omera berbera*
 Koji mi je percin otavio!
 Kaži, majko, mojim jaranima;
 Što gledaju neka ne varaju,
 Jer su teške djevojačke kletve!” (Gunić 1997a).

Özellikle Türkçe sözcüklerden evde kullanılan eşya isimlerinin Boşnak kelime hazinesine yoğun olarak geçtiği *dušek* (düşek/döşek *T.*), *jastuk* (yastuk/yastık *T.*), *kumaş* (kumaş/kumaş *Ar.*), *jorgan* (yorgan/yorgan *T.*) sözcüklerinden anlaşılmaktadır. Osmanlı çarşısında *berber* (berber/berber *İt.*) gibi temel mesleklerin yeri ayrıdır. Türk evlerinin önemli bir unsuru *başçe* (başçe/bahçe *Far.*)’dir ve sevdalinkalara da girmiştir. *Kriju* (kiriyu/kira *Ar.*) kelimesi de bu sevdalinka da Türkçe vasıtasıyla Boşnakçaya geçen diğer bir kelimedir.

Sevdalinkalarda kullanılan Türkçe ev eşya isimleri Türk halk şiirinde de benzer şekilde kullanılmıştır. Metin 9’da geçen *Dušek* (*dušek/döşek* sözcüğü aşağıdaki Türk halk şiiri ürünlerinden bir manide geçmektedir.

Güzelim eşinde
 Öleydim beşiğinde
 Tüydün yapsalar yatmam
 Çirkinin *döşeğinde* (Kaya 2004, 103)

Şekil 2: Sevdalinkalarda geçen günlük yaşamla ilgili kelimeler

Boşnakça Sözcük	Türkçe Söylenişi	Türkçesi	Kökeni	Açıklama
<i>bulbul</i>	<i>bulbul</i>	<i>bülbül</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>behar</i>	<i>behar</i>	<i>bahar</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik</i>

Turkish Studies

				<i>değişiklik</i>
<i>dušek</i>	<i>dušek</i>	<i>döşek</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>đul</i>	<i>cul</i>	<i>gül</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>aman</i>	<i>aman</i>	<i>aman</i>	<i>Arapça</i>	
<i>zeman</i>	<i>zeman</i>	<i>zaman</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>esnafa</i>	<i>esnafa</i>	<i>esnaf</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve Morfolojik değişiklik</i>
<i>bostan</i>	<i>bostan</i>	<i>bostan</i>	<i>Farsça</i>	
<i>zumbul</i>	<i>zumbul</i>	<i>sümbül</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>kalem</i>	<i>kalem</i>	<i>kalem</i>	<i>Arapça</i>	
<i>murečef</i>	<i>mureçef</i>	<i>mürekkep</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>gondže</i>	<i>gonce</i>	<i>goncalar</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>mahale</i>	<i>mahale</i>	<i>mahalleler</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>fenjer</i>	<i>fenyer</i>	<i>fener</i>	<i>Yunanca</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>mahale fenjere</i>	<i>mahale fenyere</i>	<i>mahalle feneri</i>	<i>Arapça+ Yunanca</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>şadirvan</i>	<i>şadirvan</i>	<i>şadirvan</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>kafana</i>	<i>kafana</i>	<i>kahvehane</i>	<i>Arapça+ Farsça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>hana</i>	<i>hana</i>	<i>hana</i>	<i>Farsça</i>	<i>Morfolojik değişiklik</i>
<i>ibrik</i>	<i>ibrik</i>	<i>ibrik</i>	<i>Arapça</i>	
<i>česme</i>	<i>çeşme</i>	<i>çeşme</i>	<i>Farsça</i>	
<i>jastuka</i>	<i>yastuka</i>	<i>yastukt+a</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>jorgana</i>	<i>yorgana</i>	<i>yorgan+da</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>tahte</i>	<i>tahte</i>	<i>tahtalar</i>		<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>kumaš</i>	<i>kumaş</i>	<i>kumaş</i>	<i>Arapça</i>	
<i>berbera</i>	<i>berbera</i>	<i>berberde</i>	<i>İtalyanca</i>	<i>Morfolojik değişiklik</i>

Turkish Studies

<i>kriju</i>	<i>kiriyu</i>	<i>kirayı</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>bahšče</i>	<i>başçe</i>	<i>bahçe</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>

Konu dışı kelimeler

Boşnakça Sözcük	Türkçe Söylenişi	Türkçesi	Kökeni	Açıklama
<i>Has-bašci</i>	<i>Has-başci</i>	<i>hasbahçe</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>Zilhanuma</i>	<i>Zilhanuma</i>	<i>Zilhanım/ çok konuşan</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>bega</i>	<i>bega</i>	<i>bey+de</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>begeniše</i>	<i>begenitsa</i>	<i>beğenmiş</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>hamam</i>	<i>hamam</i>	<i>hamam</i>	<i>Arapça</i>	
<i>kadun</i>	<i>kadun</i>	<i>kadın</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>kuli sahat</i>	<i>kuli sahat</i>	<i>Saat kulesi</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>Ibro</i>	<i>İbro</i>	<i>İbrahim</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>ikindija</i>	<i>ikindiya</i>	<i>ikindi</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Morfolojik değişiklik</i>
<i>Meho</i>	<i>Meho</i>	<i>Mehmet</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>akşam</i>	<i>akşam</i>	<i>akşam</i>	<i>Türkçe</i>	
<i>dert</i>	<i>dert</i>	<i>dert</i>	<i>Farsça</i>	
<i>Tuzla</i>	<i>Tuzla</i>	<i>Tuzla</i>	<i>Türkçe</i>	
<i>mezara</i>	<i>mezara</i>	<i>mezar+a</i>	<i>Arapça</i>	<i>Morfolojik değişiklik</i>
<i>Omera</i>	<i>Omera</i>	<i>Ömer'i</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>Jaran</i>	<i>yanan</i>	<i>yaren</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>čelik</i>	<i>çelik</i>	<i>çelik</i>	<i>Türkçe</i>	

Yer-Mekan İsimleri

Turkish Studies

Boşnakçaya, Türkçeden geçen birçok Türkçe kökenli kelime arasında yer isimlerinin sayısı çok fazladır. Bugün de bu kelimelerin birçoğu varlığını devam ettirmektedir. Sevdalinkalarda yer isimlerinin çok fazla kullanıldığı görülmektedir.

Metin 1:

Puče puška, puče druga, iz Carigrada,
da ubiju Husrev-bega, nasred *Saraje* 'va.

Govorio Husrev-beže: “Šta sam skrivio?
Dušmani me opanjkaše, kod sultana mog.

Ja načinih *medreseta*, i *imareta*.
Ja načinih *sahat-kulu*, do nje *džamiju*.

Ja načinih *Taşlihana*, i *bezistana*.
Ja načinih tri *čuprije*, preko Miljacke.
Ja načinih od *kasabe šehar Saraj* 'vo,
i opet me dindušmani gledat ne mogu!
I gora će prestat listat, i voda teći,
a dušmana ne svijetu nikad nestati!” (Gunić 1997b).

Şehrin önemli eğitim, alışveriş, kültür merkezleri *medresa* (medresa/medrese Ar.), *imaret* (imaret/imaret Ar.), *sahat-kule* (sahat kule/saat kulesi Ar.), *taşlihan* (taşlihan/taşlihan T.), *bezistan* (bezistan/bezistan Far.) gibi kelimeler Türkçe vasıtasıyla Boşnakçaya yerleşmiştir. Yerleşim birimleri anlamında *kasabe* (kasabe/kasaba Ar.), *şehar* (şehar/şehir Far.) sözcükleri Sevdalinkalarda kullanılmıştır. Osmanlı kültür ve medeniyetinin önemli sembollerinden *čuprije* (çupriye/köprü T.) sözcüğü de Boşnakçada sıkça kullanılmaktadır.

Metin 2:

Ja iskopah *bunar* u *avliji*,
i posadih višnju na *jaliji*,
i zagledah konu na *kapiji*.

Dode jaran odvede mi dragu,
Puhnu vjetar slomi višnji grane,
i presuši *bunar* u *avliji*,

pa me zove jaran u svatove.
Ako odem, nagledah se jada,
ak' ne odem, ostah željan drage! (Žero 2009k).

Bunar (bunar/pınar) bahçenin içerisindeki su kuyusu, *avlija* (avliya/avlu Yun.) bahçe avlusu, *jalija* (yaliya/yalı Yun.) su kenarındaki güzel ev, *kapija* (kapiya/kapı T.) avlu kapısı anlamlarında Boşnakçada kullanılan yer ve mekan adlarıdır.

Metin 3:

L'jepi li su mostarski *dućani*,
još su ljepši mladi *bazerdžani*,
a najljepši *bazerdžan* Mustafa!

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012

Luta Fata po *čaršiji* sama,
Ona traži Muju *bazerdzana*.
Nade Muju u sedmom *dučanu*:
“Bolan, Mujo, daj mi oku zlata!”

Nemam, nemam, Suljagina Fato,
Danas, Fato, ja ne mjerim zlato.
Tereziju nosili jarani,
Pa se nešto terezija kviri.
Nego, uđi, magaza ovamo,
Uzmi zlata koliko ti drago! (Žero 2009l).

Ticari hayatın merkezi *čaršiji* (çarşiyi/çarşı Far.) ve onun ayrılmaz parçası *dućani* (dućani/dükkan Ar.), *bazerdzani* (bazercani/bezirgan Far.) gibi mekan adları Sevdalinkaların konusudur. Benzer şekilde bu sözcükler Türk halk şiirinin satırlarında da vardır.

Canlar cananı buldum
Bu canım yağma olsun
Assı ziyandan geçtim
Dükkanım yağma olsun (Kaya 2009, 40)

Şekil 3: Sevdalinkalarda geçen Türkçe yer-mekan adları

Boşnakça Sözcük	Türkçe Söylenişi	Türkçesi	Kökeni	Açıklama
<i>Saraje'va</i>	<i>Sarayeva</i>	<i>Saraybosna</i> 'da	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>medrese</i>	<i>medrese</i>	<i>medreseler</i>	<i>Arapça</i>	<i>Morfolojik değişiklik</i>
<i>imareta</i>	<i>imareta</i>	<i>imaret+e</i>	<i>Arapça</i>	<i>Morfolojik değişiklik</i>
<i>sahat-kulu</i>	<i>sahat-kulu</i>	<i>saat</i> <i>kulesin+e</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>džami</i>	<i>cami</i>	<i>cami</i>	<i>Arapça</i>	
<i>tašlihana</i>	<i>tašlihana</i>	<i>tašlıhan+a</i>	<i>Türkçe+</i> <i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>bezistana</i>	<i>bezistana</i>	<i>bezistan</i>	<i>Arapça+</i> <i>Farsça</i>	<i>Morfolojik değişiklik</i>
<i>čuprije</i>	<i>çupriye</i>	<i>köprüler</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>kasabe</i>	<i>kasabe</i>	<i>kasabalar</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>

Turkish Studies

<i>šeher</i>	<i>šeher</i>	<i>şehir</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>bunar</i>	<i>bunar</i>	<i>pınar</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>jaliya</i>	<i>yaliya</i>	<i>yalı+ya</i>	<i>Yunanca</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>avlija</i>	<i>avliya</i>	<i>avlu</i>	<i>Yunanca</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>kapija</i>	<i>kapiya</i>	<i>kapı</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>dućan</i>	<i>dućan</i>	<i>dükkan</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>bazerdžan</i>	<i>bazercan</i>	<i>bezirgan</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>ćarši</i>	<i>çarşı</i>	<i>çarşı</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>

Konu dışı kelimeler

Boşnakça Sözcük	Türkçe Söylenişi	Türkçesi	Kökeni	Açıklama
<i>Husrev-bega</i>	<i>Husrev-beg</i>	<i>Hüsrev Bey'i</i>	<i>Arapça +Türkçe</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>dušman</i>	<i>duşman</i>	<i>düşman</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>dindušman i</i>	<i>dindüşmani</i>	<i>dindüşmanları</i>	<i>Arapça +Farsça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>Mustafa</i>	<i>Mustafa</i>	<i>Mustafa</i>	<i>Arapça</i>	
<i>Fata</i>	<i>Fata</i>	<i>Fatma</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>terezi</i>	<i>terezi</i>	<i>teraziler</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>

Unvanlar ve Vasıflandırma İsimleri

Boşnakçaya giren Türkçe unsurlar arasında sıfatlar, ünvanlar, lakaplar da yer almaktadır. Günlük terminolojiye yerleşen bu ünvanlar sevdalinkalarda da sıkça kullanılmıştır.

Metin 1:

Pehlivani Savu prletješe;

U petak su Gradiškome došli,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012*

U subotu tenefe penjali,
 U nedjelju vas dan peigradi.
 Igru igra *pehlivan Hasane*,
 Gledalo ga mlado i veliko:
 Dvij' unuke Cerić-*Kapetana*,
 Preljepa Borića *Begzada*,
 I ajkuna kroz kitu ljubice,
 I fatima kroz zrno bisera. (Gunić 1997c)

Pehlivani (pehlivani/pehlivan Far.) yiğit, *begzada* (begzada/beyzade Far.) soylu bir aileden gelen kişi anlamında Boşnakçada kullanılmıştır. İtalyanca kökenli *kaptan* sözcüğü de Osmanlı Türkçesi aracılığı ile Boşnakçaya *kapetan* (kapetan/kaptan *İt.*) şeklinde geçmiştir.

Metin 2:
 Sve sam dertli i *kaharli*,
 sam se razgovaram.
Dertli žene, *dertli* ljudi,
 Ne znaju mi ćudi.
 Niko ne zna, niko ne zna,
 moga teškog jada.
 Jer je mene, jer je mene,
 Ostavila draga (Žero 2009m).

Sevdalinkalarda ve Türk halk edebiyatı metinlerinde şairin ruh halini yansıtan *dertli* (dertli/dertli Far.) ve *kaharli* (kaharli/kahırlı Far.) gibi vasıflar aynı anlamda iki kültürde de vardır.

Deryalarda olur bahri
 Yar elinden içtim zehri
 Sunam gurbet ilin *kahri*
 Yumuşak eder sert yiğidi (Karabey 1998, 284)

Metin 3:
 ...
 Sve djevojke Bembašanke
 na kapiji stajahu,
 samo moja mila draga,
 na *demirli pendžeru*. (Sevdah 2011)

Kad se jangin iz sokaka pomoli,
 a draga mu *džamli pendžer* otvori.
 “Đezla dragi na bijele ručice,
 pa mi skini sa srdašca mučice!” (Žero 2009n).

Demirli pendžer (demirli pencer/demirli pencere Far.) ve *džamli pendžer* (camlı pencer/camlı pencere Far.) sevdalinkalarda sevgili ile aşık arasındaki uzaklığı anlatan bir motiflerdir.

Turkish Studies

Şekil 4: Unvanlar ve vasıflandırma isimleri

Boşnakça Sözcük	Türkçe Söylenişi	Türkçesi	Kökeni	Açıklama
<i>pehlivan</i>	<i>pehlivan</i>	<i>pehlivan</i>	<i>Farsça</i>	
<i>kapetana</i>	<i>kapetana</i>	<i>kaptan+ı</i>	<i>İtalyanca</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>begzada</i>	<i>begzada</i>	<i>beyzade</i>	<i>Farsça</i>	<i>Morfolojik değişiklik</i>
<i>kaharli</i>	<i>kaharli</i>	<i>kahırlı</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>dertli</i>	<i>dertli</i>	<i>dertli</i>	<i>Farsça</i>	
<i>demirli pendzeru</i>	<i>demirli penceru</i>	<i>demirli pencere+de</i>	<i>Türkçe+ Farsça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>džamli pendžer</i>	<i>camlı pencer</i>	<i>camlı pencere</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>

Konu dışı kelimeler

Boşnakça Sözcük	Türkçe Söylenişi	Türkçesi	Kökeni	Açıklama
<i>Hasan</i>	<i>Hasan</i>	<i>Hasan</i>	<i>Arapça</i>	
<i>bembašu</i>	<i>bembašu</i>	<i>şehrinbaşı</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Morfolojik değişiklik</i>
<i>jangin</i>	<i>yangin</i>	<i>yangın</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik ses değişikliği</i>

Askeriye ve Devlet Yönetimi ile İlgili Kelimeler

Devletin geleceği açısından Osmanlıda devlet idaresi ve ordunun ayrı bir önemi vardır. Osmanlı fethettiği topraklarda kendi devlet sistemini yerleştirmiştir. Bu duruma bağlı olarak Osmanlı devlet yönetimine ait birçok sözcük Boşnakçaya geçmiştir. Zamanla bu sözcükler Boşnak edebî metinlerine de girmiştir.

Metin 1:

*Ferman stiže iz Stambola,
Bujruntija iz Travnik,
Baš u Šeher-Sarajevo,
A na ruke Dizdar-agi,
Da hvataju dva Morića,
Dva Morića, Dva pašića,
Morić Ibru, Morić Pašu,
Da hvataju, da ih vežu,
Dai h vezu i osude.
Sultanu su dodijali
Po tužbama iz Travnik,
Iz Travnik od vezira,*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012*

Da Morici, odmetinci,
 Ne kabule ni sultana,
 Ni sultana, ni vezira,
 Nit ikakvih gospodara,
 Veće sami gospodare,
 Gospodare kako hoće.
 Kad video Dizdar-aga
 Šta mu kaže bujrunija,
 Hrsum čini askeriji,
 Da havataju dva Morića,
 Da hvataju, da ih vežu,
 Dai h vežu, da ih vode
 Prvo gradu u tamnicu,
 Gdje no Dizdar brzo kroji-
 Ko omrkne, ne osvane... (Gunić 1997d)

Ferman (ferman/ferman Far.) ve *bujrunija* (buyruniya/buyruk T.) sözcükleri padişahın emri anlamındadır. Devleti idare edenlere verilen çeşitli mevkilere göre *paşa* (paşa/paşa T.), *vezir* (vezir/vezir Ar.) sözcükleri Osmanlı Türkçesindeki anlamlarıyla Boşnakçaya yerleşmiştir. *Askeriji* (askeriyi/askerlik Ar.) ve *dizdar* (dizdar/dizdar Far.) kale komutanı anlamında sevdalinkalarda yer edinen askeri terimlerdir. Türk halk edebiyatında aynı şekilde bu kelimeleri kapsayan metinler bulunmaktadır.

Asger olan bölük bmlük bölünür
 Sandız mı ki Kars galası alınır
 Boz atlar üstünde kılıç salınır
 Can sağ iken yurt vermeniz düşmana (Alptekin ve Coşkun, 203-204)

Metin 2:

Djevojka viče s visoka brda,
 S visoka brda iz tanka grla.
 Ona doziva sultan Selima:
 “Sultan Selime, car gospodine!
 Može li biti riba bez vode,
 Riba bez vode, ptica bez gore?
 I Banja Luka bez kadiluka,
 I šehar Travnik bez pašaluka,
 I Sarajevo bez gaziluka,
 A ja djevojka bez ašikluka?” (Gunić 1997e)

Osmanlı padişahlarına *sultan* (sultan/sultan Ar.) denilmektedir ve Boşnakçaya da bu manada yerleşmiştir. Devletin eyalet, şehir vb. yönetim birimlerini idare edenlere *kadiluk* (kadiluk/kadılık Ar.), *paşaluk* (paşaluk/paşalık T.) gibi vasıflar verilmiştir. Savaşta kahramanlık gösterenlere verilen *gaziluk* (gaziluk/gazilik Ar.) payesi sevdalinkalardaki Türkçe unsurlardandır. Türk halk sözlü

Turkish Studies

geleneğinin bir ürünü olan şair atışmasında *vezir* ve *sultan* sözcükleri mısralarda şu şekilde geçmiştir.

Şöhretin *vezir* payında
Rütbesiyle Şana lâyük
Oturuşun o duruşun
Hem *sultana*, hana lâyük (Eke 2010, 78).

Şekil 5: Askeriye ve devlet yönetimi ile ilgili kelimeler

Boşnakça Sözcük	Türkçe Söylenişi	Türkçesi	Kökeni	Açıklama
<i>ferman</i>	<i>ferman</i>	<i>ferman</i>	<i>Farsça</i>	
<i>Baş u</i> <i>Şehir</i>	<i>Baş u</i> <i>şehir</i>	<i>baş şehir</i>	<i>Türkçe+</i> <i>Farsça</i>	<i>Fonetik</i> <i>değişiklik</i>
<i>Dizdar-aga</i>	<i>Dizdar-</i> <i>aga</i>	<i>Dizdar ağa</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik</i> <i>değişiklik</i>
<i>paşu</i>	<i>paşu</i>	<i>paşa</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik ve</i> <i>morfolojik</i> <i>değişiklik</i>
<i>sultana</i>	<i>sultana</i>	<i>sultan</i>	<i>Arapça</i>	<i>Morfolojik</i> <i>değişiklik</i>
<i>vezira</i>	<i>vezira</i>	<i>vezir</i>	<i>Arapça</i>	<i>Morfolojik</i> <i>değişiklik</i>
<i>bujruntija</i>	<i>buyruntiya</i>	<i>buyruk</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik ve</i> <i>morfolojik</i> <i>değişiklik</i>
<i>askeriji</i>	<i>askeriyi</i>	<i>askerlik</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve</i> <i>morfolojik</i> <i>değişiklik</i>
<i>kadiluka</i>	<i>kadiluka</i>	<i>kadılık+a</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve</i> <i>morfolojik</i> <i>değişiklik</i>
<i>paşaluka</i>	<i>paşaluka</i>	<i>paşalık+a</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik ve</i> <i>morfolojik</i> <i>değişiklik</i>
<i>gaziluka</i>	<i>gaziluka</i>	<i>gazilik+e</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve</i> <i>morfolojik</i> <i>değişiklik</i>

Konu dışı kelimeler

Boşnakça Sözcük	Türkçe Söylenişi	Türkçesi	Kökeni	Açıklama
<i>kabule</i>	<i>kabule</i>	<i>kabul etmiş</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve</i> <i>morfolojik</i> <i>değişiklik</i>
<i>Sultan</i> <i>Selima</i>	<i>Sultan</i> <i>Selima</i>	<i>Sultan</i> <i>Selim</i>	<i>Arapça</i>	<i>Morfolojik</i> <i>değişiklik</i>

Turkish Studies

<i>aşıkluka</i>	<i>aşıkluka</i>	<i>aşıklık+tan</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
-----------------	-----------------	--------------------	---------------	---

Giyim-Kuşam ve Yiyecek-İçecek ile İlgili Kelimeler

Osmanlı kültür ve medeniyeti Bosnalıların giyim kuşamına, yeme-içme kültürüne de etki etmiş ve bu alanla ilgili terminoloji Boşnakçaya yerleşmiştir. Bugün bu kelimelerin çoğu günlük yaşamda da kullanılmaktadır. Sevdalinkalarda bu terminolojinin yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmektedir.

Metin 1:

Majka *kara šečer* Salih-agu,
 Za večerom, za *šečer-baklavom*:
 “Bog t’ n ubio, sine Salih-aga,
 Što imade, sve djevojci dade!”
 “A sta sam joj, mila majko, dao?
 Šta sam im’o, šta li sam joj dao?
 Dv’je terlije, dvije *anterije*,
 Dvije dibe, četiri *kadife*.
 Dvoje mestve, a dvoje *papuče*,
 Dva *fesica* biserom kićena,
 Dva kićena, a dva nekićena,
 Dva *halhala* uoći Bajrama,
Bajramluka mestve i *papuče*!” (Žero 2009o).

Üste giyilen elbise anlamındaki *anterije* (anteriye/entari Ar.), kumaş anlamında *kadife* (kadife/kadife Ar.), bayrama has giyilen elbise anlamında *bajramluk* (bayramluk/bayramlık elbise T.) sözcükleri; başa takılan anlamında *fesica* (fesitsa/fes) sözcüğü; ayağa giyilen veya takılan anlamında *mest* (mest/mest Ar.), *papuče* (papuče/pabuç Far.), *halhal* (halhal/halhal Ar.), *terlije* (terliye/terlik T.) sözcüklerinin kullanımı Türkçedeki anlamlarıyla Boşnakçada yaygındır. Aşağıda Türk halk edebiyatında *fes* kelimesinin benzer şekilde kullanımına bir örnek verilmiştir.

Başına vurulmuş *kadife fesi*
 Uğrun uğrun çektiğim yarin yası

Tunus *fes* altında kekil ağmesi
 Kudretten çekilmiş gözün sürmesi (Öztelli 2010, 458)

Metin 2:

Sinoć paša pašinicu kara:
 “Kud ćeš sama preko Atmejdana?”

Bez *feređže* i b’jela *jašmaka*,

Turkish Studies

Bez papuča i svilen ‘ pojasa?

Bez fenjera i bez hizmećara,
Bez izuna mene , gospodara?” (Žero 2009p).

Osmanlı İmparatorluğu zamanında Müslüman kadınların *ferece* (ferece/ferace, Ar. Müslüman kadın elbisesi) ile birlikte giydikleri ve yalnızca gözleri açıkta bırakan ince kumaştan iki parçalı yüz ve başörtüsü demek olan *jašmak* (yaşmak/yaşmak) kelimeleri Türkçe vasıtasıyla Boşnakçaya girmiş ve sevdalinkalarda kullanılmıştır.

Metin 3:

Pogledaj me, Anadolko,
Muhammeda ti.
Ja ću tebi sevdalinke
pjesme pjevati.

Hraniću te *bademima*,
da mi mirišeš,
pojiću te *đul-šerbetom*,
da mi sevdışeš

...
(World of Sevdah 2011).

Özel günlerin bir içeceği olan *đul-šerbetom* (cül şerbetom/gül şerbeti Ar.) bir kuru yiyecek adı olan *badem* (badem/badem Far.) sevdalinkaların mısralarında kendine yer bulan kelimelerdendir.

Şekil 6: Giyim-Kuşam ve Yiyecek-İçecek ile İlgili Kelimeler

Boşnakça Sözcük	Türkçe Söylenişi	Türkçesi	Kökeni	Açıklama
<i>baklavom</i>	<i>baklavom</i>	<i>baklava+yla</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>kara sečer</i>	<i>kara şečer</i>	<i>kara şeker</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>
<i>terlije</i>	<i>terliye</i>	<i>terlik</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>anterije</i>	<i>anteriye</i>	<i>entariler</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>kadife</i>	<i>kadife</i>	<i>kadife</i>	<i>Arapça</i>	
<i>mestve</i>	<i>mestve</i>	<i>mest</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik</i>

Turkish Studies

				<i>değişiklik</i>
<i>papuče</i>	<i>papuče</i>	<i>pabuç</i>	<i>Farsça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>fesica</i>	<i>fesitsa</i>	<i>fes</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>halhala</i>	<i>halhala</i>	<i>halhal</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>feredže</i>	<i>ferece</i>	<i>feraceler</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>jašmaka</i>	<i>yaşmaka</i>	<i>yaşmak</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>badem</i>	<i>badem</i>	<i>badem</i>	<i>Farsça</i>	
<i>đul-šerbetom</i>	<i>cul-şerbetom</i>	<i>gül şerbeti+yle</i>	<i>Farsça+, Arapça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>

Konu dışı kelimeler

Boşnakça Sözcük	Türkçe Söylenişi	Türkçesi	Kökeni	Açıklama
<i>Salih-agu</i>	<i>Salih agu</i>	<i>Salih Ağa</i>	<i>Arapça +Türkçe</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>bajramluka</i>	<i>bayramluka</i>	<i>bayramlık+ı</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>kara</i>	<i>kara</i>	<i>kara</i>	<i>Arapça</i>	
<i>atmejdana</i>	<i>atmeydana</i>	<i>atmeydanı</i>	<i>Türkçe+ Arapça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>fenjera</i>	<i>fenera</i>	<i>fenerler</i>	<i>Yuananca</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>hizmečara</i>	<i>hizmeçera</i>	<i>hizmetçi+yi</i>	<i>Arapça</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>Anadolka</i>	<i>Anadolka</i>	<i>Anadolu</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik ve morfolojik değişiklik</i>
<i>Muhammeda</i>	<i>Muhammeda</i>	<i>Muhammet</i>	<i>Arapça</i>	<i>Morfolojik değişiklik</i>
<i>sevdišeš</i>	<i>sevdişeş</i>	<i>sevgili</i>	<i>Türkçe</i>	<i>Fonetik değişiklik</i>

Turkish Studies

Sonuç

Osmanlı kültür ve yaşamına ait olan değerlerin birçoğu Bosnalıları etkilemiş, Bosna kültür ve medeniyetinin her alanında kendisini göstermiştir. Bu bağlamda Boşnak halk edebî ürünü sevdalinkalardaki Türkçe unsurlar incelenmiş ve Boşnakçadaki Türkçe kelimelerin önemi daha iyi anlaşılmıştır.

Araştırmada örneklem olarak belirlenen dini hayat, günlük yaşam, askeri alan, yer isimleri, giyim kuşam ünvan ve vasıflandırma ile ilgili sevdalinkalarda Türkçe kelimelerin çok sık kullanıldığı ve halka mal olduğu görülmüştür. Bu kelimelerin birçoğu o gün itibarıyla günlük yaşamda kullanılmış ve bir kısmı da hala kullanılmaya devam etmektedir.

Şekillerden de anlaşılacağı üzere kökeni Arapça ve Farsça olan kelimelerin o dillerdeki telaffuzlarıyla değil Türkçenin ses özelliklerine uygun biçimde telaffuz edilerek Boşnakların sosyo-kültürel yaşamına girdiği görülmektedir.

Sevdalinkalarda kullanılan Türkçe motifler bu edebî ürünlerin birer parçası haline gelmiştir. Sevdalinkalardan Türkçe unsurlar çıkarıldığı zaman bu ürünlerin orjinalliğinin kaybolduğu anlaşılmaktadır.

Türkçe unsurların küçük fonetik değişikliklerle Boşnakçanın ses ve yapısal özelliklerine uydurularak sevdalinkalarda kullanıldığı, bugün de birçoğunun kullanılmaya devam ettiği görülmektedir.

Araştırmanın sınırları içerisinde ancak sevdalinkalardaki bir kısım Türkçe unsurlar incelenmiştir. Bu konu kapsamlı olarak incelendiğinde Boşnakçadaki Türkçe unsurların önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun etkisiyle Bosna-Hersek kültür ve yaşamında da değişimler olmuş ve bu etki sevdalinkalara da yansımıştır. Bu sebeple son dönem modern sevdalinkalarında Türkçe sözcüklerin kullanımı azdır.

Sevdalinkalar Türk kültür mirasının muhafaza edilmesi bakımından farklı alanlar tarafından da incelenmeye değer eserlerdir.

KAYNAKÇA

- ALPTEKİN, Ali Berat ve Coşkun, M. Nizamettin (2006). *Çıldırli Âşık Şenlik Divanı* (Hayatı, Atışmaları ve Hikâyeleri) Ankara: Çıldır Belediyesi yay 1.
- DİZDAR, Hamid (1953). *Ljubavne narodne pjesme iz Bosne i Hercegovine*, Izdavačko Štamparsko Preduzeće Sarajevo Sarajevo, s.80-81
- ÖZTELLİ, Cahit. (2010). *Karacaoğlan*, İstanbul: Özgür Yayınları, s.480
- EKE, Metin. (2010). “Geçmişte Yapılan Âşık Atışmalarının Günümüzdeki Görünümü”, *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, Yıl 2, S.1, s.78
- EKER, Süer. (2006). “Bosna’da Etno- Linguistik Yapı ve Türk Kültürü Üzerine”, *Millî Folklor*, Yıl:18, S:72, s.78
- ELÇİN, Şükrü. (1984). *Gevheri Divanı / İnceleme-Metin-Dizin-Bibliyografya*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- GUNIĆ, Vehid. (2006). *Najbolje Sevdalinke*. Bosnia ARS, s.8
- GUNIĆ, Vehid. (1997a). *Sevdalinke o Gradovima*, NITP “Bošnjak” Biblioteka Ključanin, s.157
- GUNIĆ, Vehid. (1997b). *Sevdalinke o Gradovima*, NITP “Bošnjak” Biblioteka Ključanin, s.46

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012

- GUNIĆ, Vehid. (1997c). *Sevdalinke o Gradovima*, NITP “Bošnjak” Biblioteka Ključanin, s.100
- GUNIĆ, Vehid. (1997d). *Sevdalinke o Gradovima*, NITP “Bošnjak” Biblioteka Ključanin, s.35-36
- GUNIĆ, Vehid. (1997e). *Sevdalinke o Gradovima*, NITP “Bošnjak” Biblioteka Ključanin, s.25
- GÜZEL, Abdurrahman. (2009). *Dini Tasavvufî Türk Edebiyatı Kitabı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- KARABEY, T. (1998). *Karacaoğlan'da Sevgili Mazmunu*, Folkloristik: Prof. Dr. Dursun Yıldırım Armağanı, Ankara.
- KAYA, Doğan. (2004). *Anonim Halk Şiiri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- KAYA, Doğan. (2009). *Yunus Emre ve Seçme Beyitler*, Sivas: Vilayet Kitapevi
- MAGLAJLIĆ, Munib. (1978). *101 Sevdalinka*. Mostar.
- POPRIĆ. O. i VRANIĆ. S. (2005). *Sevdah i Sevdalinka*, Institut Sevdaha Fondacija Omer Poprica, Bemust, Sarajevo, s. 102.
- ÖZTELLİ, Cahit. (1978). *Pir Sultan Abdal (Bütün Şiirleri)*. İstanbul: Milliyet Yayınları, s.218-219
- ŠKALJIĆ, Abdulah. (1966). *Turcizmu u Sırpskohrvatskom jeziku*. “Svjetlost” Izdavačko Preduzeće, Sarajevo, s.23
- ŠANTIĆ, Alekse. (2011). *Bulbul pjeva okolo Mostara*. <http://www.aleksasantic.com/Santic/zvuk.html>. (Erişim tarihi: 23.12.2011)
- SEVDAH (2011). *Kad ja pođoh na Bembašu*. <http://sevdah.blogger.ba/> (Erişim tarihi: 25.12.2011)
- SEVDAH RENUION, (2011). U Stambolu na Bosforu. http://sevdah-reunion-u-stambolu-na-bosforu-mp3-download.kohit.net/_/931406 (Erişim tarihi: 22.12.2011)
- ŞAHİN, H. İ. (2011). *Türk Halk Şiiri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.64
- TÜRKÇE SÖZLÜK, (1988). Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, s. 1953
- WORLD OF SEVDAH (2011), *Pogledaj me Anadolko*. <http://worldofsevdah.com/pogledaj-me-anadolko/> (Erişim tarihi: 11.12.2011)
- ŽERO, Muhamed. (2009a). *Sevdah Bošnjaka*, Sarajevo: Tugra, s.6
- ŽERO, Muhamed. (2009b). *Sevdah Bošnjaka*, Sarajevo: Tugra, s.6
- ŽERO, Muhamed. (2009c). *Sevdah Bošnjaka*, Sarajevo: Tugra, s.62
- ŽERO, Muhamed. (2009d). *Sevdah Bošnjaka*, Sarajevo: Tugra, s.199
- ŽERO, Muhamed. (2009e). *Sevdah Bošnjaka*, Sarajevo: Tugra, s.403
- ŽERO, Muhamed. (2009f). *Sevdah Bošnjaka*, Sarajevo: Tugra, s.44
- ŽERO, Muhamed. (2009g). *Sevdah Bošnjaka*, Sarajevo: Tugra, s.68
- ŽERO, Muhamed. (2009h). *Sevdah Bošnjaka*, Sarajevo: Tugra, s.95
- ŽERO, Muhamed. (2009i). *Sevdah Bošnjaka*, Sarajevo: Tugra, s.97
- ŽERO, Muhamed. (2009j). *Sevdah Bošnjaka*, Sarajevo: Tugra, s.106
- ŽERO, Muhamed. (2009k). *Sevdah Bošnjaka*, Sarajevo: Tugra, s.107
- ŽERO, Muhamed. (2009l). *Sevdah Bošnjaka*, Sarajevo: Tugra, s.179
- ŽERO, Muhamed. (2009m). *Sevdah Bošnjaka*, Sarajevo: Tugra, s.360
- ŽERO, Muhamed. (2009n). *Sevdah Bošnjaka*, Sarajevo: Tugra, s.133
- ŽERO, Muhamed. (2009o). *Sevdah Bošnjaka*, Sarajevo: Tugra, s.186
- ŽERO, Muhamed. (2009p). *Sevdah Bošnjaka*, Sarajevo: Tugra, s.335.